

REGISTRACIJA IN UPORABA FITOFARMACEVTSKIH SREDSTEV V REPUBLIKI SLOVENIJI

Z objavo Direktive 2009/128/ES Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 21. oktobra 2009 o določitvi okvira za ukrepe Skupnosti za doseganje trajnostne rabe pesticidov (UL L 309 z dne 24. novembra 2009) Evropska Unija uvaja večji nadzor nad uporabo fitofarmaceutskih sredstev z večjim poudarkom na varovanju zdravja in okolja. Slovenija ima že predpisano obvezno usposabljanje prodajalcev in uporabnikov fitofarmaceutskih sredstev ter obvezno testiranje škropilnih in pršilnih naprav; prepovedano je tretiranje iz zraka, predpisani so varnostni pasovi; ločena pa je tudi prodaja med poklicnimi in nepoklicnimi uporabniki, kot jih zahteva nov Evropski predpis. Sprejet je bil tudi Nacionalni Akcijski Program (NAP) za zmanjšanje tveganj zaradi uporabe fitofarmaceutskih sredstev. Prav tako poteka zbiranje podatkov o uporabi fitofarmaceutskih sredstev v povezavi z novo Uredbo (ES) št. 1185/2009 Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2009 o statističnih podatkih o pesticidih.

Slovenski predpisi tako urejajo določena področja z namenom varovanja zdravja ljudi, živali ali okolja. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, Uprava za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (MKGP, UVHVVR) v skladu s svojimi pristojnostmi na področju uporabe FFS skupaj z inšpekcijskimi službami ter v sodelovanju s Čebelarsko zvezo Slovenije in Kmetijsko gozdarsko zbornico Slovenije izvajata dodatne ukrepe informiranja in nadzora, da zaščitita čebele ter zagotovita ustrezen promet in uporabo FFS. Za pravilno uporabo FFS so odgovorni uporabniki, ki se ne morejo sklicevati na nevednost ali nepoznavanje pravil.

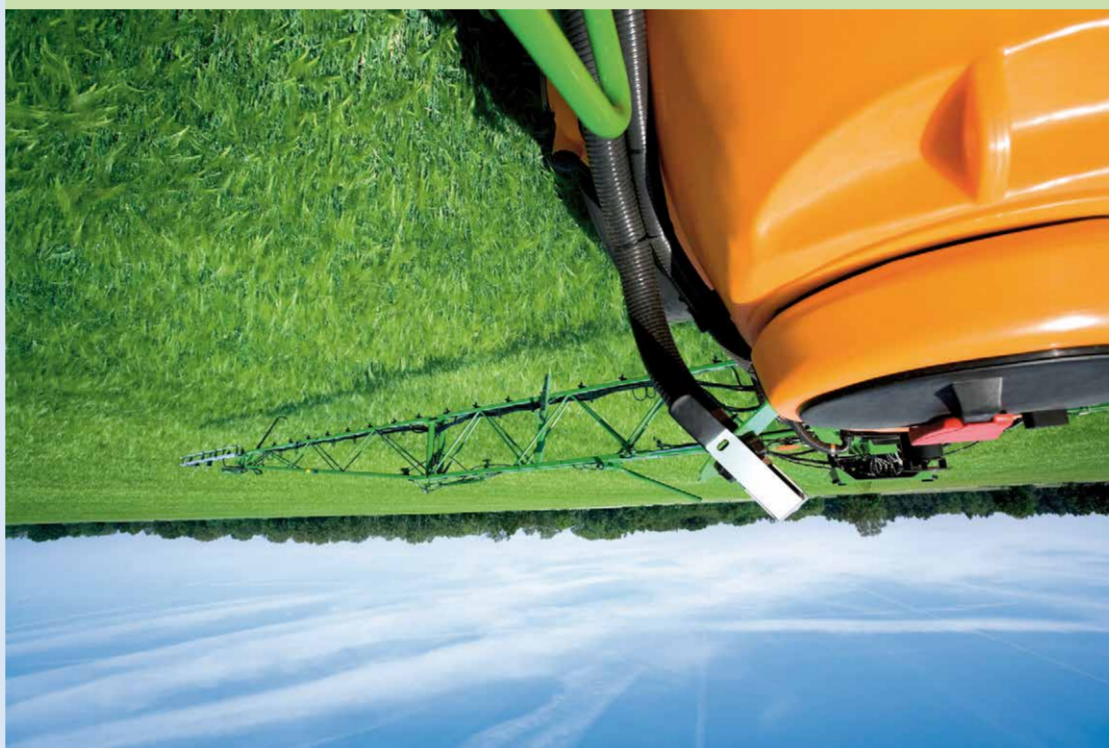
Prodaja FFS se omejuje. Najnevarnejša FFS, ki se lahko prodajajo samo v specializiranih prodajalnah, so tako dostopna le uporabnikom z izkaznico o usposabljanju o FFS. Prodaja je omejena glede na kriterije v zvezi z lastnostmi, embalažo in namenom uporabe posameznega FFS.

Usposabljanje o FFS v Sloveniji izvajajo 16 pooblaščenih izvajalcev. Seznam izvajalcev s telefonskimi številkami ter vsi predpisi in informacije o uporabi FFS so dostopni uporabnikom na spletni strani www.uvhvvr.gov.si.

Registracija FFS poteka v skladu z Uredbo (ES) 1107/2009 o dajanju fitofarmaceutskih sredstev v promet, ki ureja vse vrste registracij in dovoljenj ter kriterije za odobritev aktivnih snovi v FFS. To pomeni, da slovenski pristojni organ izda dovoljenje tistim sredstvom, katerih aktivne snovi so že odobrene v EU oziroma so registrirane v drugih državah članicah EU.

REGISTRACIJA IN UPORABA FITOFARMACEVTSKIH SREDSTEV V REPUBLIKI SLOVENIJI

Registracija in dovoljenja za fitofarmaceutska sredstva

Registracijo in dajanje v promet FFS v Republiki Sloveniji ureja UREDBA (ES) št. 1107/2009 EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA z dne 21. oktobra 2009 o dajanju fitofarmaceutskih sredstev v promet in razveljavitvi direktiv Sveta 79/117/EGS in 91/414/EGS.

Vsako sredstvo, ki se da na trg in se uporablja v Sloveniji, je treba registrirati pri UVHVVR ali pa mora biti zanj izdano ustrežno dovoljenje.

Poleg redne odločbe o registraciji se za FFS lahko izda eno od naslednjih dovoljenj:

- dovoljenje za raziskave, ki ga lahko pridobijo organizacije za testiranje novih sredstev,
- dovoljenje za nujne primere se izda za 120 dni za reševanje nenadnih nevarnosti, ki jih lahko povzročijo prekomerno razširjen škodljivi organizem,
- dovoljenje za vzporedno trgovanje iz druge države se izda, če je tako sredstvo registrirano tudi v Republiki Sloveniji (paralelno trgovanje),
- registracija za manjše uporabe.

To pomeni, da ne sme nihče, niti organizacija niti posameznik, kupovati v drugih državah in prinašati, dati na trg oziroma uporabljati FFS v Sloveniji, če zanje ni izdana odločba o registraciji ali eno od navedenih dovoljenj v Republiki Sloveniji. Če posameznik ali organizacija kljub temu to naredi, stori prekršek, za katerega je zagrožena globa od 2.000-3.000 EUR za posameznike, 15.000-32.000 EUR za pravne osebe in 2.500-5.000 EUR za odgovorne osebe pravne osebe.

Zakaj mora biti fitofarmaceutsko sredstvo registrirano oziroma dovoljeno v Republiki Sloveniji?

V postopku registracije oziroma izdaje drugega dovoljenja UVHVVR preveri lastnosti sredstev in oceni njihov morebitni vpliv na naše okolje. (Razmere v slovenskem kmetijstvu so lahko drugačne kot v drugih državah, na primer kmetijske parcele so majhne, ležijo ob številnih vodotokih ali nad vodnimi telesi pitne vode, količina padavin v Sloveniji je dokaj visoka, urbane površine obkrožajo kmetijske parcele in podobno.) V postopku ocenjevanja sredstev se oceni njihov vpliv na zdravje ljudi, na izpostavljenost izvajalca škropljenja, na ostanke v živilih, na druge neciljne organizme v okolju, na površinske in podzemne vode, zrak in tla, ter nenazadnje njihovo učinkovitost. Na podlagi teh ocen se registrira dovoljena uporaba sredstva, ki določa v katerih gojenih rastlinah ali nekmetijski rabi se sme sredstvo uporabljati, na kakšen način in kateri omejitveni ukrepi se morajo pri uporabi upoštevati, da ne pride do negativnih vplivov. Tovrstne

Dodatne informacije

Uprava RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin (podatki o dovoljenih FFS)
splet: www.uvhvvr.gov.si
e-naslov: gp.uvhvvr@gov.si
telefon.: 01 30013 00

Kmetijska svetovalna služba na Kmetijsko gozdarskih zavodih KGZS (informacije o uporabi FFS)
Kmetijsko gozdarski zavod Celje, (telefon: (03) 425 55 00)
Kmetijsko gozdarski zavod Kranj, (telefon: (04) 280 46 00)
Kmetijsko gozdarski zavod Ljubljana, (telefon: (01) 513 07 00)
Kmetijsko gozdarski zavod Maribor, (telefon: (02) 228 49 00)
Kmetijsko gozdarski zavod Murska Sobota, (telefon: (02) 539 14 10)
Kmetijsko gozdarski zavod Nova Gorica, (telefon: (05) 335 12 00)
Kmetijsko gozdarski zavod Novo mesto, (telefon: (07) 373 05 70)
Kmetijsko gozdarski zavod Ptuj, (telefon: (02) 749 36 10)

podatke o uporabi mora imetnik registracije navesti na etiketo in navodilo za uporabo v slovenskem jeziku, s katero morajo biti opremljena vsa FFS, in sicer vsaka posamezna embalaža.

Uporabniki so dolžni uporabljati FFS pravilno, v skladu z določbami Zakona. Pravilna uporaba pomeni, da se sme FFS uporabljati zgolj za gojene rastline, ki so navedene na etiketi in v navedenih odmerkih. Pri uporabi se morajo upoštevati vse omejitve, ki so navedene na etiketi.

Primer: na etiketi je navedena naslednja uporaba:

Sredstvo XXXXX 75 WG je preventivni sistemski fungicid, ki ga uporabljamo:

- na **trti** za pridelavo vinskega in namiznega grozdja za zatiranje peronospore vinske trte (*Plasmopara viticola*) v 0,15 do 0,18 % koncentraciji pri porabi 1000 L vode na ha oziroma v odmerku 1,5 do 1,8 kg na ha v 7 do 10 dnevni razmiki. V eni rastni sezoni se lahko na trti na istem zemljišču tretira največ štirikrat.
- na **zgodnjem in poznem krompirju** za zatiranje krompirjeve plesni (*Phytophthora infestans*) in črne listne pegavosti krompirja (*Alternaria solani*) v odmerku 1,5 do 1,8 kg na ha ob tretiranju v 7 do 10 dnevni razmiki. V eni rastni sezoni se lahko na krompirju na istem zemljišču tretira največ štirikrat.

Ta navedba pomeni, da se sme sredstvo uporabljati le na trti ter zgodnjem in poznem krompirju. Škropi se lahko le v predpisani odmerku in časovnem razmiku v koncentraciji, kot je določena v navodilih. V tem primeru se ne sme tretirati iste rastline več kot štirikrat.

Zakaj se sme sredstvo uporabljati le v navedenih gojenih rastlinah in v navedenem odmerku?

V postopku ocenjevanja je bila kot varna ocenjena le ta uporaba, določen je bil odmerek, ocenjeni so bili ostanki sredstva v grozdju in krompirju, ocenjena je bila učinkovitost sredstva. Pri tej uporabi je zagotovljeno, da sredstvo ne bo imelo negativnega vpliva na zdravje ljudi in okolje. Vsakršna drugačna uporaba pa je lahko škodljiva.

Če uporabnik sredstvo uporablja na drugih gojenih rastlinah ali v višjih odmerkih, kot je navedeno na etiketi, stori prekršek, za katerega je zagrožena globa od 300-500 EUR za posameznike, 1.500-5.000 EUR za pravne osebe in 400-1.000 EUR za odgovorne osebe pravne osebe. Še bolj pomembno pa je, da lahko z nepravilno uporabo ogrozi lastno zdravje, zdravje drugih ljudi in okolje.

Grafični znaki za nevarnost, stavki o nevarnosti in previdnostni stavki

Na vsaki etiketi so navedeni grafični znaki za nevarnost, ki so po novih EU predpisih nekoliko spremenjeni, na primer:

Novi grafični znaki se že uporabljajo, obvezni so postali konec leta 2010 za snovi, junija 2015 pa postanejo obvezni tudi za FFS.

Ti grafični znaki pomenijo, da imamo opravka z nevarnimi snovmi, s katerimi moramo primerno ravnati. Opozorijo nas, da smo previdni in da s tem sredstvom ravnamo tako, kot je navedeno v navodilih.

Pod grafičnimi znaki so navedeni stavki o nevarnosti in previdnostni stavki.

Stavki o nevarnosti nas opozorijo na nevarnost, previdnostni stavki pa nam povedo, kako moramo ravnati.

Primer 1: Sredstvo je strupeno za vodne organizme

Če je sredstvo strupeno za vodne organizme, ima naveden naslednji stavek za nevarnost:

(H410) Zelo strupeno za vodne organizme, z dolgotrajnimi učinki.

Previdnostni stavek se glasi:

(P391) Prestreči razlito tekočino.

(P501) Odstraniti vsebino/posodo pri pooblaščenem zbiralcu ali odstranjevalcu nevarnih odpadkov in odpadne embalaže.

In navodilo, kako ravnati, se glasi:

Varovanje okolja

Pri tretiranju je potrebno preprečiti onesnaženje vodotokov, vodnjakov, jezer in izvirov tako, da upoštevamo predpise s področja varovanja voda. Zaradi zaščite vodnih organizmov je treba upoštevati netretiran varnostni pas do vodne površine 15 m tlorisne širine od meje brega voda 1. reda oziroma 5 m od meje brega voda 2. reda.

Uporabnik mora ravnati, kakor je navedeno v navodilu in mora upoštevati predpisane varnostne pasove, da ne ogrozi življenja v vodotokih. Če ne upošteva varnostnih pasov, stori prekršek, za katerega je zagrožena globa od 300-500 EUR za posameznike, 1.500-5.000 EUR za pravne osebe in 400-1.000 EUR za odgovorne osebe pravne osebe. Še bolj pomembno pa je, da lahko z nepravilno uporabo ogrozi vodno okolje.

Primer 2: Sredstvo je nevarno za čebele

Če je sredstvo nevarno za čebele, je na etiketi naveden naslednji opozorilni stavek:

Nevarno za čebele.

Na etiketi je poleg tega stavka pri čebelah nevarnih FFS dodan tudi naslednji grafični znak:

Dodan je eden od naslednjih stavkov:

(SPe 8): Zaradi zaščite čebel in drugih žuželk oprasovalcev ne tretiraj rastlin med cvetenjem./Ne tretiraj v času paše čebel./Med tretiranjem in (navede se časovno obdobje) po tretiranju odstraniti ali pokriti čebelje panje./Ne tretiraj v prisotnosti cvetočega plevela./Odstraniti plevel pred cvetenjem./Ne tretiraj pred (navede se časovno obdobje).

Navodilo, kako ravnati v primeru sistemčnega sredstva:

S sredstvom ne smemo tretirati v času cvetenja.

Uporabnik ne sme uporabiti sistemčnega sredstva, ki je nevarno čebelah, v času cvetenja gojenih rastlin. Kontaktno sredstvo, ki je nevarno čebelah, pa se sme v času cvetenja gojenih rastlin uporabljati le ponoči, če na etiketi ni navedeno, da se v celoti ne sme uporabljati. Kdor ne upošteva te omejitve, stori prekršek, za katerega je zagrožena globa od 2.000-3.000 EUR za posameznike, 15.000-32.000 EUR za pravne osebe in 2.500-5.000 EUR za odgovorne osebe pravne osebe. Bistveno bolj pomembno pa je, da lahko z nepravilno uporabo povzročijo umiranje čebel.

Varstvo čebel

Uporaba mnogih FFS je še posebej problematična za čebele in druge koristne žuželke. Prav zaradi tega zakonodaja določa, da se sistemčna FFS, ki so čebelah nevarna, v času cvetenja gojenih rastlin sploh ne smejo uporabljati. Katera so ta sredstva, je razvidno iz etikete.

Čebelah nevarna kontaktna (dotikalna) sredstva pa se smejo v času cvetenja uporabljati le v nočnem času, oziroma v času od dve uri po sončnem zahodu do dve uri pred sončnim vzhodom, razen če imajo na etiketi navedeno, da se v času cvetenja v celoti ne smejo uporabljati.

V času tretiranja trajnih nasadov s čebelah nevarnimi sredstvi ne smemo pozabiti na cvetočo podrast, ki mora biti skrbno odstranjena (pokošena ali zmulčena) ali pa moramo na drug način preprečiti nanos FFS.

Priprava in mešanje FFS škropilne brozge Ukrepi za preprečevanje razlitja

Škropilno brozgo je treba pripravljati na posebnih mestih za polnjenje in mešanje, kjer morebitno razlitje ne more doseči vodnih tokov, drenažnih jarkov, ipd. Obstaja nevarnost, da se razlita sredstva spirajo v odtočne kanale ter tako neposredno dosežejo podzemne ali površinske vode.

Razlito sredstvo, ki se posuši na nepropustni, trdni površini, bo prvi dež spral v odtočne kanale. Da se to prepreči, ga je treba odstraniti. Manjša razlitja je treba prekriti z dobro vpojnim materialom, kot sta npr. suha zemlja ali pesek. Ob večjih razlitjih je treba poklicati gasilsko ali policijsko postajo oziroma center za obveščanje na telefonsko številko 112. Razlitega sredstva se ne sme izpirati.

Polnjenje rezervoarja škropilnice

Preprečiti je treba povratno izsesavanje iz rezervoarja škropilnice, ki lahko nastane zaradi podtlaka v vodovodni napeljavi, da preprečimo neposreden stik med škropilnico in vodovodno napeljavo.

Pri pripravi škropilne brozge je potrebno paziti, da zrnca, prah ali kapljice FFS ne padejo oziroma stečejo mimo škropilnega sode. Prav tako je potrebno preprečiti izlitje škropilne brozge med polnjenjem rezervoarja škropilnice. Škropilnice se ne sme nikoli polniti v bližini stoječih voda, vodnih tokov in odtočnih kanalov. Če pride do izliva, je treba ravnati, kot je predhodno navedeno.

Škropljenje v bližini voda

Nepravilna in pretirana uporaba FFS lahko privede do onesnaženja okolja, saj sredstva zaradi pronicanja v tla in odtekanja s tretiranih površin lahko dosežejo podzemne in površinske vode. Tudi razlitje pripravka ali škropivo, ki ga zaradi nepravilnega nanašanja veter zanese izven ciljne površine, lahko predstavljajo veliko nevarnost onesnaženja. Zato je treba ves čas postopka od priprave škropilne brozge do škropljenja pravilno in odgovorno ravnati. Uporabnik mora uporabljati le tehnično brezhibno in pregledano škropilnico. Pred škropljenjem mora preveriti njeno delovanje in prilagoditi šobe glede na vrsto škropljenja. Priporoča se, da se uporabljajo anti-driftne šobe, ki preprečujejo oziroma zmanjšujejo zanašanje škropiva izven ciljne površine.

Pri škropljenju mora uporabnik upoštevati varnostni pas med območjem škropljenja in vodno površino, ki je naveden na etiketi z navodilom za uporabo in v predpisih o vodah (najmanj 15 m tlorisne širine od meje brega voda 1. reda oziroma 5m od meje brega voda 2. reda ali širši pas, če je naveden na etiketi). Pri tem je treba upoštevati tudi možnost morebitnega zanašanja škropiva.

Nikoli se ne sme škropiti v bližini voda v vetrovnem vremenu.

Škropljenje in pršenje nasadov

Pri škropljenju in pršenju gojenih rastlin je treba paziti, da škropilne mešanice ne zanaša izven območja škropljenja. Posebno je to pomembno zaradi njihove višine pri nasadih, kot so sadovnjaki, hmeljišča in vinogradi. Zanašanje je pojav, ki nastane med in po nanosu FFS zaradi različnih vremenskih, topografskih ali tehničnih dejavnikov. Zaradi zanašanja del škropilne brozge ne prispe do ciljnih površin.

Osnovne škodljive posledice zanašanja so:

- onesnaževanje sosednjih površin in lastnega delovnega okolja,
- porušenje naravnega ravnovesja v robnih naravnih habitatih,
- pojav nedovoljenih ostankov FFS v pridelkih na sosednjih parcelah.

Ukrepi za preprečevanje zanašanja

- Dosledno upoštevanje varovalnih pasov, navedenih na etiketi.
- Uporaba šob z zmanjšanim zanašanjem (antidriftne šobe).
- Izogibanje škropljenju v vetru, v času toplotne inverzije in pri visokih temperaturah zraka.
- Ustrezna nastavitve usmernikov zračnega toka ali bočnih izvodov pri napravah.
- Prilagajanje moči ventilatorja prostornini zelene stene nasada.
- Izklop ventilatorja pri škropljenju zadnjih 5 vrst spomladi, ko še ni polno razvite listne površine.
- Enostransko škropljenje zadnjih treh do pet vrst v nasadu.
- Sajenje odpornejših in višjih sort na robnih vrstah, ki jih je treba manj škropiti.
- Sajenje zelenih varovalnih pasov na razdalji, ki je tri do petkratnik višine rastlin od zadnje vrste nasada. Rastline v varovalnem pasu morajo biti visoke najmanj toliko kot rastline v nasadu.
- Zamenjava škropilne tehnike s tehniko, ki omogoča zmanjšanje zanašanja (radialni in tangencialni pršilniki).

Čiščenje rezervoarja in ostalih delov škropilnice

Ostanke škropilne brozge je potrebno vedno uporabiti na polju. Izogibati se je treba vsakršnemu izpiranju in vsem postopkom pranja škropilnic v bližini odtočnih kanalov, namakalnih oz. drenažnih jarkov, stoječih in drugih površinskih voda. Ostanke škropilne brozge obvezno razredčimo z vodo v razmerju 1:10 in jo uporabimo na že poškropljenem zemljišču. Ta postopek nato še enkrat ponovimo. Tekočino, ki ostane pri nadaljnjem čiščenju rezervoarja in ostalih notranjih delov škropilnice, je treba poškropiti po biološko aktivnem zemljišču, kjer ni nevarnosti odtekanja ali izlitja, oziroma na predhodno poškropljeni površini, v kolikor je le-ta blizu mesta čiščenja.

Škropilnico je treba takoj po uporabi očistiti. Po opravljenem delu je potrebno očiščeno škropilnico vedno pospraviti pod streho.

Ravnanje s prazno embalažo

Že ob polnjenju rezervoarja škropilnice je treba temeljito izprazniti oziroma izprati embalažo, da ne vsebuje ostankov pripravka. Embalažo tekočih sredstev temeljito izperemo trikrat s čisto vodo in jo izpraznimo v rezervoar škropilnice.

Embalažo trdnih sredstev (npr. granulata, prah) je treba temeljito izprazniti in ne izpirati. Pravilno izpraznjena embalaža ne vsebuje ostankov pripravka.

Pokonci postavljeno očiščeno in odprto embalažo je treba nato shraniti v zaščitenem in suhem prostoru do odstranitve. Zamaške hranimo ločeno ob embalaži zaradi ločevanja odpadkov.

Ostanke pripravkov in prazno embalažo je treba odstraniti v skladu z zakonodajo o odpadkih in embalaži.

